

# L'ànima de la Bodega Bohemia

## El Gran Gilbert, *chansonnier* i artista còmic

Als anys vint, Joan Masó Gibert (Figueres, 1888 – Barcelona, 1971) va fer carrera amb el nom de «El Gran Gilbert» en els caus d'art barcelonins. Després de la guerra, cada cop més desproveït d'estil i elegància, s'atrinxeraria a la Bodega Bohemia fins a convertir-se en la gran icona d'aquest local del barri xino.

SEBASTIÀ ROIG > TEXT I FOTOS

Avui, senyores i senyors, tindrem l'honor de fer-los conèixer El Gran Gilbert. El millor! L'únic! L'indiscutible!... El de la *garganta de hierro!*

Amb aquestes paraules s'autopresentava el *chansonnier* i artista còmic Joan Masó i Gibert. Conegut com a «El Gran Gilbert», Masó va protagonitzar als anys vint i trenta xous de transformisme esperitat, on imitava Mercè Serós, Raquel Meller, La Fornarina i altres estrelles del cuplet. Al final de cada actuació, quan el cantant recuperava el seu aspecte, molts espectadors quedaven parats en descobrir que totes aquelles dones, en realitat, havien estat un sol home.

Fill de Caterina Gibert i del sabater Joaquim Masó, el Gran Gilbert havia nascut a Figueres el 4 de desembre de 1888. Quan recordava els seus inicis als escenaris, Masó presumia d'haver treballat a Buenos Aires poc abans de la Primera Guerra Mundial, d'haver fet una gira per

la Patagònia i alguna temporada en un casino brasiler. També lamentava «haver perdut una gran oportunitat quan no vaig acceptar: un contracte per actuar a Nova York». Si ho hagués fet —assegurava—, s'hauria convertit en una figura universal del teatre.

Tot aquest currículum, per descomptat, podria ser una fantasia d'un personatge acostumat a la hipèrbole i a l'exageració. Del cert, sabem que Sebastià Gasch el va descobrir a finals

**Conegut com a « El Gran Gilbert», Masó va protagonitzar als anys vint i trenta uns xous de transformisme esperitat, en què imitava Mercè Serós, Raquel Meller, la Fornarina i altres estrelles del cuplet**



>> El Gran Gilbert, l'any 1936.

dels anys vint. Aleshores, Masó alternava una feina grisa i diürna de barber, en una perruqueria de Barcelona, amb la personalitat nocturna i rutilant del Gran Gilbert, sota la qual actuava al Marabú, un cau d'art del carrer Sant Rafael. Al cap d'un temps, Masó s'establiria al cabaret Montparnasse, del carrer Nou de la Rambla, on triomfaria amb imitacions de Frégoli, La Chelito i paròdies de peces operístiques.

L'espectacle del Montparnasse va deixar Gasch meravellat, i així ho va fer

constar a *Mirador*, el març de 1936. Després d'enaltir l'estil i la perfecció amb què Masó imitava cada personatge, el cronista remarcava el seu talent per al cant: «La seva veu natural és de baríton. Però posseeix també el falset: tiple i contralt i tots els matisos infinits que hi ha entre aquestes dues veus. I, final-



ment, interpreta amb gràcia i sal, amb espècies picants a les castanyoles i als talons, el ball espanyol».

De fet, les paròdies de la Chelito, la Mistinguett o Maurice Chevalier del Gran Gilbert van crear escola i, ben aviat, els cabarets del barri xino es van omplir d'altres imitadors d'estrelles. Cap no va ser capaç de fer-li ombra. Els dots lírics i escènics del transformista, aleshores, es trobaven en el punt més àlgid.

### Pintoresquisme i cinema

Durant la postguerra, a principis dels cinquanta, a Joan Masó se'l va poder veure al cabaret Folies, de la Rambla dels Caputxins. Però l'indret on es va consagrar de debò va ser un cau d'art del carrer Lancaster, que va ser rebatejat com a Bodega Bohemia. El local, un pèl decrèpit, estava atapeït de fotos dedicades de músics, artistes i de sentències com «*El arte embellece la vida*» o «*El lugar donde nacen los artistas*». A l'escenari, minúscul, s'hi alçava un piano vertical encastat contra la paret, que servia per acompanyar les actuacions d'uns cantants que, com el Gran Gilbert, ja començaven a ser una caricatura d'ells mateixos.

Al final, però, aquella suma d'excentricitats que sortien a escena va convertir la Bodega Bohemia en una de les atraccions imprescindibles del barri xino. Tot aquell poti-poti s'havia d'anar a veure. I això és el que van fer, per exemple, l'escriptor Tennessee Williams i l'actor Broderick Crawford el juliol de 1953. Segons sembla, les actuacions de Gilbert i companyia van dei-

>> *Escena del film Delincuentes (1957).*

*A la dreta, l'artista en una escena de Juguetes rotos (1966).*

*A baix, imatge promocional del Gran Gilbert.*



xar Williams tan atúit, que va sortir de la taverna dient que recolliria tot aquell ambient en alguna obra dramàtica.

El cinema no va trigar a interessar-se per aquell local de parets fosques, acolorides tan sols pels refilets esquerdats del Gran Gilbert. Masó va poder fer d'ell mateix a *Delincuentes* (1957), un *film noir* de Joan Fortuny sobre rivalitats gangsterils a les nits barcelonines. El cineasta alemany Peter Schamoni també immortalitzaria la taverna i el seu elenc en el curt *Bodega Bohemia* (1962). El figuerenc hi exercia de mestre de cerimònies i, vestit de torero, interpretava el pasdoble «El Relicario».

En aquella època, les actuacions de Gilbert fregaven el patetisme més absolut. Miquel Badenas, en el llibre



*Alady. L'últim rei del Paral·lel*, el descriu com «un vell d'aspecte depauperat, amb una dentadura postissa que li sortia constantment de la boca; el cap cobert amb un perruquí de segona o tercera mà que li queia constantment

**Masó va poder fer d'ell mateix a *Delincuentes* (1957), un *film noir* de Joan Fortuny sobre rivalitats gangsterils a les nits barcelonines**



>> *A l'esquerra, l'artista en dues escenes de Juguets rotos (1966), i a la dreta, Gilbert a l'entrada de la Bodega Bohemia.*

per tots costats. Un deslluït frac de l'any de la patum; una veu estrident; ballava com un mico borratxo i feia petits salts graciosos. Tot en ell era grotesc i incitava a la compassió o la rialla».

Aquesta és la imatge amb què Masó va aparèixer a *Juguets rotos* (1966), un film documental de Manuel Summers. La pel·lícula recollia entrevistes a toreros, boxadors, futbolistes i actors que havien estat molt populars anys enrere, però que llavors havien caigut en l'oblit. Al *chansonnier*, el resultat no li va agradar gens. «No m'hi veig amb gràcia» —deia—. Al públic li ha caigut en gràcia, però jo no n'he quedat satisfet». El film, això sí, va augmentar el nombre d'espectadors que s'acostaven fins al carrer Lancaster per riure's de les seves actuacions. Un comporta-

ment que l'artista procurava encaixar amb dignitat.

L'any 1968, Gilbert va exercir de padrí artístic de Jaume Sisa, quan el cantautor galàctic va presentar el seu primer senzill, *L'home dibuixat*, a la Bodega Bohemia. Cada cop més en-

**L'any 1968, Gilbert va exercir de padrí artístic de Jaume Sisa, quan el cantautor galàctic va presentar el seu primer senzill, *L'home dibuixat*, a la Bodega Bohemia**

vellit, però, el transformista es va anar convertint en un dels personatges excèntrics del carrer Nou de la Rambla. Es passejava a poc a poc i amb dificultat, amb la cara pintada de blanc, perseguit per un núvol de mainada que li deia cosetes.

La caiguda de teló definitiva per a Masó es va produir el 13 de setembre de 1971. Dies abans, s'havia trobat malament durant una actuació: havia patit un mareig fort i se l'havien endut a casa seva. Les notes necrològiques sobre l'artista van sorprendre molts figuerencs, que ignoraven les arrels empordaneses d'aquest animador excels de cabarets i tavernes.

**Sebastià Roig** és periodista i escriptor.